

Universiteit
Leiden
The Netherlands

The Muslim woman question in Bosnia and Herzegovina: between Islamic tradition and global modernity

Šerić, M.

Citation

Šerić, M. (2025, September 24). *The Muslim woman question in Bosnia and Herzegovina: between Islamic tradition and global modernity*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4261977>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4261977>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Samenvatting

Centraal in deze dissertatie staan publieke debatten over rechten, plichten en publieke zichtbaarheid van moslimvrouwen in het begin van de 20e eeuw in Bosnië en Herzegovina—een discussie die gewoonlijk wordt aangeduid als de “de kwestie van de moslimvrouw.”

Deze studie onderzoekt hoe intellectuelen en religieuze geleerden in het vroege 20e-eeuwse Bosnië en Herzegovina vrouwgerelateerde kwesties gebruikten als discursieve ruimte om bredere religieuze en sociale spanningen te bespreken. Op basis van publicaties uit die tijd—waaronder tijdschriften, boeken en pamfletten—laat de dissertatie zien dat deze debatten werden gevormd door drie belangrijke intellectuele islamitische stromingen: reformisme, conservatisme en revivalisme. Ondanks hun onderlinge verschillen gebruikte elk van deze stromingen de figuur van de moslimvrouw om hun concurrerende visies op de ware islam, religieuze autoriteit, culturele identiteit en vooruitgang tot uitdrukking te brengen. Hierbij werd niet uitgegaan van de geleefde ervaringen van vrouwen, waardoor deze discoursen bijdroegen aan de ontwikkeling van de moslimvrouw als discursieve constructie—een denkbeeldige en symbolisch beladen figuur via wie bredere angsten werden geuit.

Het onderzoek hanteert een interdisciplinaire benadering die ‘global history’, gendertheorie en discours analyse integreert om de Bosnisch-moslimse debatten over gender te situeren binnen bredere mondiale intellectuele stromingen, met aandacht voor de lokale specificiteit van de discussies.

De dissertatie is opgedeeld in twee centrale delen, die elk een afzonderlijke maar onderling verbonden reeks thema’s behandelen.

Het eerste deel van de dissertatie, getiteld *Het positioneren van de islam in Bosnië binnen de mondiale ontwikkeling van islamitisch denken*, omvat twee hoofdstukken. Het hoofdstuk *Reformistische discoursen: Grondslagen voor het herdenken van de islamitische traditie in de moderniteit* plaatst het vroege 20e-eeuwse Bosnisch-islamitisch denken binnen de bredere mondiale islamitische zoektocht naar authenticiteit. De focus ligt hierbij op reformistische discoursen die opriepen tot een terugkeer naar de fundamentele bronnen van de islam, een kritische herwaardering van traditie en onafhankelijke interpretatie. Deze discoursen vormden niet alleen het lokale kader voor deze zoektocht, maar bepaalden ook de toon, richting en conceptuele grenzen van publieke debatten binnen de islamitische wereld. Of reformistische ideeën nu werden overgenomen, afgewezen of kritisch bevestigd, ze hielpen het intellectuele landschap van die tijd vorm te geven en dienden als belangrijk referentiekader voor zowel mondiale als Bosnische intra-moslimse debatten—met name over de rechten, plichten en zichtbaarheid van moslimvrouwen.

Het eerste deel onderzoekt verder ook de lokale sociaal-intellectuele context van Bosnië en Herzegovina. In het hoofdstuk *Tussen mondiaal en lokaal: Islamitisch discours in Bosnië en Herzegovina* wordt een gedetailleerde analyse geboden van de factoren die vanaf het einde van de 19e eeuw leidden tot een pluralisering van islamitisch denken in Bosnië en Herzegovina, zoals de modernisering van het onderwijs, de opkomst van islamitische culturele verenigingen en de ontwikkeling van een specifieke Bosnisch-moslimse publieke sfeer. Ook wordt inzicht gegeven in de belangrijkste intellectuele trends en debatten die het moderne islamitisch denken in Bosnië en Herzegovina in de eerste helft van de 20e eeuw vormgaven.

Het tweede deel van het werk, getiteld *De Bosnisch-moslimse vrouwenkwestie binnen mondiale discussies over islamitische traditie en moderniteit*, bestaat uit drie hoofdstukken die onderzoeken hoe de rol, zichtbaarheid en rechten van moslimvrouwen een integraal onderdeel werden van zowel mondiale als Bosnisch-moslimse discourses. Het hoofdstuk *De veelzijdige rollen van de moslimvrouwenkwestie in de mondiale moderniteit* onderzoekt de “moslimvrouwenkwestie” als een diep symbolisch en beladen thema in zowel Europese als islamitische discourses. Het laat zien hoe de figuur van de moslimvrouw werd ingezet in koloniale en oriëntalistische narratieven als symbool van culturele achterlijkheid van moslims en de vaak als star beschouwde aard van de islam. Tegelijkertijd toont het aan hoe binnen moslimgemeenschappen de status van vrouwen een belangrijk strijdtoneel werd in de interne discussies over de betekenis en plaats van de islamitische traditie in de moderne wereld.

Het hoofdstuk *Onderwijs, authenticiteit en vooruitgang: Bosnisch-moslimse perspectieven op moslimvrouwen* onderzoekt hoe het onderwijs van moslimvrouwen een prominente en omstreden kwestie werd onder Bosnisch-moslimse intellectuelen in het begin van de 20e eeuw. Hoewel de waarde van vrouwenonderwijs op zich nauwelijks werd betwist, riep vooral de vraag naar hun deelname aan moderne publieke onderwijsinstellingen hevige discussies op—met name in relatie tot zorgen over culturele integriteit, morele grenzen en het behoud van een onderscheidende identiteit.

Het hoofdstuk *Debatten over gezichtsbedekking* richt zich op een van de meest omstreden kwesties in mondiale discussies over de islam en moslims sinds het einde van de 19e eeuw. In de Bosnische context, zoals elders, kwam gezichtsbedekking naar voren als een belangrijk onderwerp waarlangs vragen over lokale culturele tradities, morele waarden rond (on)sluiering, collectieve identiteit en de (her)interpretatie van geërfde juridische en theologische tradities werden besproken. Dit hoofdstuk plaatst deze debatten binnen het bredere mondiale discours over sluiering en toont aan hoe de sluier vaak werd geassocieerd met tegengestelde ideeën.

Samen bieden deze twee delen van de dissertatie een uitgebreid beeld van de kruispunten tussen mondiaal islamitisch denken en lokale Bosnisch-moslimse debatten over de moslimvrouwenkwestie.

De thematische focus—gericht op intense en vaak verhitte interne moslimdebatten, geplaatst binnen de bredere context van de mondiale zoektocht naar islamitische authenticiteit—levert meerdere belangrijke inzichten op. Allereerst benadrukt het het meerstemmige karakter van islamitisch intellectueel denken in Bosnië en Herzegovina. Bovendien laat het zien hoe moslimintellectuelen en religieuze autoriteiten niet alleen werden beïnvloed door mondiale intellectuele stromingen, maar daar ook actief aan bijdroegen. Tegelijkertijd onthult de analyse dat genderdebatten fungeerden als belangrijke arena's waarin vragen over religieuze authenticiteit, autoriteit, vooruitgang, identiteit en de plaats van moslims in een snel veranderend sociaal en cultureel landschap werden gearticuleerd, bediscussieerd en betwist.